

OSVRT NA ČLANAK dr P. KRIŠKOVIĆA

DESETGODIŠNJI REZULTATI UZGOJA VIŠNJE MARASKE PO METODI »BOUCHÈ — THOMAS«

U Agronomskom glasniku br. 1—2 od 1971. godine objavljen je članak dr Pavla Kriškovića pod gornjim naslovom. Kako se nasad o kojem je riječ nalazi na našem objektu Smilčić i vlasništvo je ovog Dobra, prisiljeni smo dati svoje mišljenje o nekim podacima i tvrdnjama iznesenim u spomenutom članku.

1. Još 1960. godine ovo Dobro je prihvatilo inicijativu dr Kriškovića da se na objektu Smilčić iz sredstava investicionog kredita podigne 1 ha pokusnog nasada maraske po metodi »Bouchè — Thomas«. Od tada je dr Krišković i voditelj tog pokusnog nasada, ali ne i bilo kojeg drugog pokusnog nasada na našim objektima. Podatke o našem nasadu maraske na tabli F5 dr Krišković nije nikada zatražio, pa nas i iznenađuju njegova upoređenja količina prihoda i sadržaja suhih tvari između nasada podignutog po metodi »Bouchè — Thomas« i nasada na tabli F5. Ovaj zadnji nasad, osim toga, površine svega 0,25 ha, predstavljao je prije desetak godina samo pokušaj formiranja uzgojnog oblika »palmete«, no on se ne može smatrati reprezentantom uzgojnog oblika »palmete s kosim granama«, kako ga naziva dr Krišković (još k tome sustava Baldassari), pa prema tome ni upoređenje s tim nasadom navodnog uzgojnog oblika nema nikakve osnove, ni vrijednosti. Usput spominjemo, da ovo Dobro posjeduje na tabli 1 objekta Smilčić pokusni nasad maraske upravo uzgojnog oblika »palmete s kosim granama«.

2. U istom članku dr Krišković iznosi za nasad »Bouchè — Thomas« količinu priroda u kg/ha za svaku pojedinu godinu, te nakon priroda u osmoj godini nakon sadnje zaključuje: »Ovaj prinos kao i prinosi maraske u ranijim godinama u ovom pokusu bili su nekoliko puta veći od prinosa maraske postignutom u pokusnom nasadu maraske vođenom po sistemu »palmete s kosim granama« sistem Baldassari, na istom objektu«. To ne odgovara činjeničnom stanju. Iz razloga koje smo već naveli, mi nasad maraske na tabli F5 ne smatramo posebno interesantnim, pa količinu priroda za većinu godina nakon sadnje nismo niti evidentirali. Učinili smo to samo zadnje dvije godine i podaci su slijedeći:

Nasadi maraske	1969.		1970.	
	Za 0,25 ha (stvarna pov. table F5)	Za 1 ha	Za 0,25 ha	Za 1 ha
Nasad »Bouchè — Thomas«	—	4.656 kg	—	7.259 kg
Nasad — tabla F5	1.122 kg	4.488 kg	4.340 kg	17.360 kg
		(prera- čunato)		(prera- čunato)

Napominjemo da se službeni podaci ovog Dobra o količini priroda u 1969. i 1970. godini za nasad »Bouchè — Thomas« unekoliko razlikuje od podataka koje iznosi dr Krišković- no te razlike su toliko neznatne da nemaju većeg značaja.

3. Dr Krišković iznosi da je nasad »Bouchè — Thomas« dao prvi rod u trećoj godini nakon sadnje, a nasadi na tabli F5 u petoj godini nakon sadnje. Međutim, nasad na tabli F5 dao je prvi rod u trećoj godini nakon sadnje.

4. Podaci dr Kriškovića da je prirod nasada »Bouchè — Thomas« u 1966. godini (886 kg/ha) i u 1967. godini (833 kg/ha) ujedno najveći prinos maraske postignut na ovom području« — nisu točni. Nisu nam poznati podaci tih godina o količini priroda nasada maraske na ostalom području, ali ako je dr Krišković vršio upoređenje s ostalim našim nasadima, onda nije u pravu. Evo podataka za naše nasade:

1966. godina

Nasad maraske	Godina nakon sadnje	Prirod u kg/ha	Objekt
tabla F2	dvanaesta	7.901	Smilčić
tabla 2	četvrta	1.100	Smilčić
tabla F3, F4, F5	šesta (i deseta)	2.333	Smilčić
»Bouchè — Thomas«	šesta	886	Smilčić

1967. godina

Nasadi maraske	Godina nakon sadnje	Prirod u kg/ha	Objekt
tabla F1	peta	813	Smilčić
tabla F2	trinaesta	3.606	Smilčić
tabla F3	jedanaesta	2.968	Smilčić
tabla 2	peta	784	Smilčić
»Bouchè — Thomas«	sedma	833	Smilčić
Podgradina	trinaesta	2,992	Baštica

Iznosimo podatke i za ostale godine:

1968. godina

Nasad maraske	Godina nakon sadnje	Prirod u kg/ha	Objekt
tabla F3	dvanaesta	5.093	Smilčić
»Bouchè — Thomas«	osma	8.225	Smilčić
Podgradina	četnaesta	6.301	Baštica

1969. godina

Nasad maraske	Godina nakon sadnje	Prirod u kg/ha	Objekt	Napomena
tabla F1	sedma	4.267	Smilčić	
tabla F2	petnaesta	5.920	Smilčić	
tabla F5	deseta	4.488 (preračunato)	Smilčić	Na stvarnih 0,25 ha količina priroda je iznosila 1.122 kg
»Bouchè — Thomas«	deveta	4.656	Smilčić	
tabla 2	sedma	5.159	Smilčić	
tabla 26	šesta	6.284	Smilčić	

1970. godina

Nasad maraske	Godina nakon sadnje	Prirod u kg/ha	Objekt	Napomena
tabla F1	sedma	7.600	Smilčić	
tabla F2	šesnaesta	9.195	Smilčić	
tabla F3	četnaesta	17.070 (preračunato)	Smilčić	Na stvarnih 0,4 ha — prirod 6.828 kg/ha
tabla F4	deveta (i deseta)	13.424 (preračunato)	Smilčić	Na stvarnih 0,50 ha — prirod 6.712 kg/ha
tabla F5	jedanaesta	17.360 (preračunato)	Smilčić	Na stvarnih 0,25 ha — prirod 4.340 kg/ha
»Bouchè — Thomas«	deseta	7.259	Smilčić	
tabla 2	osma	9.921	Smilčić	
tabla 26	sedma	15.625	Smilčić	
tabla 16	sedma	8.646	Baštica	
Podgradina	šesnaesta	11.533	Baštica	

Moramo, osim toga, dopuniti dr Kriškovića, da su loše vremenske prilike u periodu cvatnje maraske u 1966. i 1967. godini nepovoljno utjecale na oplodnju i time smanjile rodnost u tim godinama, ali ne samo u nasadu »Bouchè — Thomas«, nego i u ostalim našim nasadima. Isto tako, monilija nanosi štete većini naših nasada maraske i zaštitna sredstva koja se danas primjenjuju još uvijek nisu dovoljno efikasna, a osobito u vlažnijim uvjetima, te zatvorenim, gustim i slabo aeriranim nasadima.

5. Ne odgovaraju činjeničnom stanju podaci dr Kriškovića o sadržaju suhih tvari u našem nasadu na tabli F5 u 1970. godini. Sadržaj suhih tvari mjerjen refraktometrom (Zeiss) na terenu iznosio je prilikom berbe prosječno 24,8%.

6. Nije nam poznata službena podjela područja uzgoja maraske na tri rajona, kako navodi dr Krišković, niti napomena da se na području III rajona (u kojem navodno spada i naše Dobro) postizava kvalitet maraske između 18,50—20,70% suhih tvari. Nikada ovo Dobro od svog formiranja nije vršilo berbu maraske sa takvim sadržajem suhih tvari, pa ni ranije kada se suhoj tvari pri otkupu maraske posvećivala znatno manja pažnja nego danas. To isto možemo tvrditi i za privatne proizvođače maraske u ovom kraju. Naprotiv, u ovom kraju se proizvodi veoma kvalitetna maraska (osobito u području sela Smilčić, Škabrnje, Biljane i dr.), koja se pretežno izvozi na strana tržišta već desetljećima ili prerađuje u zadarskoj tvornici »Maraska«. Poznato je, da likerska industrija na temelju maraske datira u ovom kraju još od XVII vijeka, a počeci prerade još i ranije (XVI vijek), te da su mnogi likerski proizvodi od maraske stekli svjetski glas na bazi sirovina iz ovog kraja.

Poznato nam je da je Privredna komora u Splitu 1956. godine donijela preporuku, da se maraska bere, odnosno otkupljuje tek sa 24% suhih tvari. Početkom 1970. godine Voćarska grupacija Osnovne privredne komore u Splitu usvojila je klasifikaciju svježeg ploda maraske prema kojoj se, pored ostalih elemenata klasifikacije, svježi plod maraske kvalificira ovisno na sadržaj suhe tvari u 2 glavne klase i to: I — 24 i više % i II — 20—23%. Već nekoliko godina, na zahtjev izvoznika, berba maraske se u čitavom uzgojnom području, pa tako i u našim nasadima, obavlja kada sadržaj suhih tvari pređe 23 i 24%, a redovna je pojava da se sadržaj suhih tvari u nasadima ovog Dobra kreće od 24 do 27%. Produljenom i kasnijom berbom te vrijednosti su i veće.

Prilikom berbe u prošloj, 1970. godini, prosječni sadržaj suhih tvari mjerjen refraktometrom u nekim našim nasadima je iznosio:

tabla F1	—	25,0%	(objekt Smilčić)
tabla F2	—	24,4%	(objekt Smilčić)
tabla F5	—	24,8%	(objekt Smilčić)
tabla 2	—	25,6%	(objekt Smilčić)
tabla 26	—	26,3%	(objekt Smilčić)
tabla 16	—	25,7%	(objekt Baštica)
Podgradina	—	26,0%	(objekt Baštica)

7. Ovo dobro kao jedan od najvećih proizvođača maraske u Dalmaciji rado prihvaća svako unapređenje te kulture, koje vodi povećanom kvantumu proizvodnje, kvalitetu ploda i smanjenim proizvodnim troškovima. U želji da tome doprinese i jedan za nas novi uzgojni oblik, mi smo dr Kriškoviću omogućili putem naših finansijskih sredstava i ljudi provadanje tog pokusa. I umjesto da se sumiranje desetgodišnjih rezultata temelji na znanstvenoj osnovi i obradi, dr Krišković je prikazao stručnoj javnosti pokus »Bouchè — Thomas« u najboljem svjetlu, a sve ostalo što je do sada učinjeno i što se čini za unapređenje jedne za nas značajne kulture je za nas neprihvatljivim načinom omalovažio. Pisac članka r> preza ni od toga da potcijeni jedno veliko i značajno područje proizvodnje maraske iznošenjem dubioznih podataka, pokušavajući na taj način nametnuti svoje koncepcije kao tobožnji »jedini spas«. Moramo upozoriti dr Kriškovića da takav pristup stručnom i naučnom poslu nanosi ogromne štete unapređenju proizvodnje maraske. I ne samo to. Takav pristup je u konkretnom slučaju posebno u odnosu na ovo Dobro i ostale proizvođače maraske sa stručnog stajališta nedopustiv i štetan.

Poljoprivredno dobro »Zadar« u Zadru
Mihail Jelača, dipl. inž. agr.

direktor poduzeća

Dr Ante Medin, dipl. inž. agr.

upravitelj radne jedinice

»Voćarstvo — vinogradarstvo«

Živko Svrđlin, dipl. inž. agr.

rukokovodilac objekta Smilčić